

СХВАЛЕНО
Протокол засідання
педагогічної ради
від _____ №

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор спеціальної школи
I-II ступенів № 12 Дарницького
району м. Києва
_____ О. А. Савчук
«____» _____ 2025 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

*спеціальної школи I-II ступенів № 12
Дарницького району м. Києва*

для 1-4 класів

ЗМІСТ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ 2. ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДУ ТА ЗАСІБ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Розділ 3. ОПИС МОДЕЛІ ВИПУСКНИКА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Розділ 4. ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ

Розділ 5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН І ЙОГО ОБҐРУНТУВАННЯ

Розділ 6. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТА ЗАСТОСОВУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

Розділ 7. КОРЕКЦІЙНО - РОЗВИТКОВА РОБОТА ТА ПСИХОЛОГО -
ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД

Розділ 8. ВИХОВНА РОБОТА ТА ПОЗАУРОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розділ 9. ПОКАЗНИКИ (ВИМІРНИКИ) РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Розділ 10. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Розділ 11. ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ
ПРОГРАМИ

Додаток 1. РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Освітня програма спеціальної школи I-II ступенів № 12 Дарницького району м. Києва для 1-4 класів розроблена на виконання Законів України «Про освіту», розроблена на основі Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26.07.2018 №814 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації школою єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти. Освітня програма закладу визначає: загальний обсяг навчального навантаження, який поданий в рамках робочого навчального плану, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчального плану; очікувані результати навчання здобувачів початкової освіти з тяжкими порушеннями мовлення, окреслені в навчальній програмі, розробленій відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О.Я. та затвердженій на засіданні педагогічної ради № 1 від 29.08.2025 року; перелік корекційно-розвиткових програм, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»; рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Освітня програма спеціальної школи спрямована на реалізацію мети початкової освіти, а також належної організації освітнього та корекційно-розвиткового процесів в спеціальному закладі загальної середньої освіти.

Освітня програма розроблена на 5 років. Окремі розділи програми, такі як «Призначення школи та засіб його реалізації», «Модель випускника», актуальні аж до зміни призначення школи (наприклад, у зв'язку зі зміною її статусу, зміною соціального замовлення, реалізацією визначеного етапу програми розвитку закладу тощо). Розділи «Цілі та задачі освітнього процесу», «Особливості організації освітнього процесу та застосування технологій» можуть корегуватися в міру необхідності. Розділ «Навчальний план школи та його обґрунтування» буде оновлюватися щорічно. По мірі включення в освітній процес нових програм і підручників вноситимуться корективи до розділу «Програмно-методичне забезпечення освітньої програми».

Освітня програма закладу визначає загальний обсяг навчального навантаження, який поданий в рамках робочого навчального плану (додаток 1), орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів,

факультативів, тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів для кожного ступеня окремо.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1 класу закладу складає 805 годин/навчальний рік.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 2 - 4 класу складає 840 годин/навчальний рік.

Під час розроблення Освітньої програми враховано гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової та кадрової автономії закладів освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

Розділ 2. ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДУ ТА ЗАСІБ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Спеціальна школа I-II ступенів № 12 Дарницького району м.Києва - це спеціальний заклад загальної середньої освіти, який охоплює навчанням дітей з тяжкими порушеннями мовлення та забезпечує здобуття освіти певного рівня учнями (вихованцями) відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти. Освітній процес у спеціальній школі спрямовується на розвиток особистості учня (вихованця) шляхом формування та застосування його компетентностей та має корекційну спрямованість. Шляхом індивідуального та диференційованого підходів освітній процес забезпечує корекцію порушень мовлення дітей, засвоєння освітньої програми, розвиток природних здібностей і обдарувань та подальшу соціалізацію учнів.

У своїй діяльності спеціальна школа керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», іншими актами законодавства, Положенням про спеціальну школу та власним Статутом.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про освіту» принципами освітньої діяльності ЗЗСО є: людиноцентризм; верховенство права; забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності; рівні можливості для всіх; забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами; забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування; науковий характер освіти; різноманітність освіти; цілісність і наступність системи освіти; прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень; відповідальність і підзвітність органів управління освітою та закладів освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності перед суспільством; інституційне відокремлення функцій контролю (нагляду) та функцій забезпечення діяльності закладів освіти; інтеграція з ринком праці; нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями; свобода у виборі видів, форм і

темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності; академічна доброчесність; академічна свобода; фінансова, академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законом; гуманізм; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками; формування громадянської культури та культури демократії; формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля; невтручання політичних партій в освітній процес; невтручання релігійних організацій в освітній процес (крім випадків, визначених цим Законом); різнобічність та збалансованість інформації щодо політичних, світоглядних та релігійних питань; державно-громадське управління; державно-громадське партнерство; державно-приватне партнерство; сприяння навчанню впродовж життя; інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір; нетерпимість до проявів корупції та хабарництва; доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою.

Відповідно до Закону України «Про освіту» метою освітньої діяльності спеціальної школи є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Досягнення цієї мети забезпечується через формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Головними завданнями спеціальної школи є:

- 1) забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими стійкими фізичними, психічними порушеннями, на здобуття загальної середньої освіти з урахуванням особливостей їх психофізичного розвитку;
- 2) забезпечення в освітньому процесі системного психолого-педагогічного супроводження з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців);
- 3) розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення учнів (вихованців), здійснення їх допрофесійної підготовки та соціалізації;

4) сприяння засвоєнню учнями (вихованцями) норм етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;

5) сприяння всебічному розвитку учнів (вихованців);

6) сприяння набуттю ключових компетентностей учнями (вихованцями), запровадження педагогіки партнерства, надання консультацій батькам або іншим законним представникам учня (вихованця) з метою забезпечення їх активної участі в освітньому процесі.

Мовою освітнього процесу в спеціальній школі є державна мова.

Відповідно до Статуту спеціальної школи заклад освіти здійснює освітній процес на двох рівнях освіти:

- початкова освіта – 1-4 класи;

- базова середня освіта – 5-10 класи.

До спеціальної школи зараховуються особи з тяжкими порушеннями мовлення зі збереженим слухом та первинно збереженим інтелектом, які мають тяжкі системні мовленнєві порушення (алалія, дизартрія, ринолалія, афазія, заїкуватість, загальне недорозвинення мовлення I та II рівня).

З наявності достатнього контингенту учнів з однорідними порушеннями мовлення (алалія, афазія, заїкуваність тощо) створюються окремі класи з обов'язковим обліком мовленнєвого рівня кожного учня.

У спеціальній школі № 12 можуть створюватися окремі класи для осіб із складними порушеннями розвитку за умови, що одне із наявних порушень відповідає тяжким системним мовленнєвим порушенням.

У відповідності до чинного законодавства початкова школа забезпечує здобуття початкової освіти за підручниками та програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України до використання закладам загальної середньої освіти, навчальними та корекційно-розвитковими програмами для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (1-4 класи, тривалість навчання 4 роки).

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості.

Освітній процес у спеціальній школі здійснюється з урахуванням особливостей психічного та фізичного розвитку учнів (вихованців) за змістом, формами і методами їх навчання, а також режиму дня, що забезпечує системність освітньої, корекційно-розвиткової роботи, реабілітаційних заходів.

У спеціальній школі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення особлива увага приділяється лікувально-профілактичній і корекційно-розвитковій роботі, спрямованій на подолання порушень мовленнєвої системи та ускладнень, які їх супроводжують (порушення усного та писемного мовлення, вторинна затримка

психічного розвитку, розлади емоційно-вольової сфери, соматична ослабленість тощо).

Спеціальна школа забезпечує постійну наскрізну корекційно-розвиткову роботу упродовж усього освітнього процесу та позаурочної діяльності з метою реабілітації порушення та запобігання розвитку складної структури порушення. В школі проводиться корекційно-розвиткова робота з корекції мовлення, корекції розвитку, лікувальної фізкультури, логоритміки з метою корекції первинних і вторинних порушень розвитку, створення сприятливих умов для здобуття освіти. Корекційні заняття, індивідуальні або групові, проводяться з урахуванням особливостей розвитку учнів (вихованців) педагогами, які мають відповідну педагогічну освіту.

Лікувально-профілактичні заходи в закладі передбачають профілактику соматичних захворювань, підтримання належного рівня психічної активності, працездатності, контроль за фізичним розвитком дітей.

Спеціальна школа може забезпечувати індивідуальну освітню траєкторію учня шляхом розробки педагогічними працівниками та затвердження педагогічною радою закладу індивідуального навчального плану, за умови наявності необхідних для цього ресурсів, на підставі письмової заяви одного з батьків (інших законних представників або учня, у разі досягнення повноліття), в якій, зокрема, повинні бути обґрунтовані причини та сформульовані пропозиції щодо особливостей засвоєння освітньої програми закладу (її окремих освітніх компонентів).

Індивідуальний навчальний план забезпечує засвоєння учнем (вихованцем) відповідної освітньої програми спеціальної школи із збереженням корекційно-розвиткового складника та передбачає його участь в усіх (можливих для такого учня (вихованця) заходах підсумкового оцінювання.

Розділ 3. ОПИС МОДЕЛІ ВИПУСКНИКА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Випускник початкової школи – здобувач освіти, який:

- володіє усіма основними ключовими компетентностями учнів: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; уміння навчатися впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність;
- засвоїв загальноосвітні програми з предметів шкільного навчального плану відповідно визначених освітніх галузей, а саме: мовно-літературної (українська мова та література, іншомовна освіта), математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної,

громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної, які є основою для його подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти;

- володіє первинними навичками, необхідними у повсякденному житті, формулює й висловлює свою точку зору та виявляє повагу до поглядів інших;
- дотримується правил і норм толерантної поведінки, усвідомлює мотиви поведінки в різних життєвих ситуаціях, уміє безконфліктно співіснувати в колективі, контролювати свою поведінку, оцінювати власне становище;
- проявляє самостійність у навчальній діяльності, володіє основними засобами самоконтролю, вміє переносити набуті знання в нестандартну ситуацію для розв'язання проблем;
- уміє працювати в сучасних інформаційних системах;
- володіє системою знань про основні правила безпечної життєдіяльності, бережливо ставиться до свого здоров'я, володіє гігієнічними навичками, добре обізнаний з наслідками шкідливих звичок, прагне до фізичного розвитку, дотримується режиму дня;
- уміє приймати рішення, робити вибір.

Розділ 4. ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ

Враховуючи призначення і місце спеціальної школи в освітньому просторі регіону, заклад освіти працює над досягненням таких цілей:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту освіти на рівні вимог Державних освітніх стандартів;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- забезпечити всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості;
- формування ключових компетентностей визначених Законом України «Про освіту» та державними стандартами початкової та базової середньої освіти;
- у процесі навчання та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, створення основи для адаптації учнів з тяжкими порушеннями мовлення до життя в суспільстві, цивілізованій взаємодії з іншими людьми та природою.

Задачі освітнього процесу спеціальної школи:

- забезпечити у процесі освіти системний кваліфікований психолого-педагогічний супровід з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців);
- формувати позитивну мотивацію до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів.
- розвиток мовлення учнів на основі індивідуалізації та диференціації освітнього процесу;

- організувати корекційно-розвиткову роботу – здійснення комплексу заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з тяжкими порушеннями мовлення у процесі навчання та виховання;
- забезпечити корекцію порушень мовлення учнів шляхом організації занять корекції мовлення, логоритміки (ритміки), корекції розвитку, лікувальної фізкультури з метою корекції первинних і вторинних порушень розвитку, створення сприятливих умов для здобуття певного рівня загальної освіти;
- забезпечити індивідуальну освітню траєкторію учня шляхом розробки педагогічними працівниками та затвердження педагогічною радою закладу індивідуального навчального плану (за необхідністю);
- забезпечити розвиток пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення, особистості дитини шляхом організації виховної роботи, в тому числі роботи вихованців в гуртках, в позаурочний час;
- забезпечити лікувально-профілактичні заходи, які передбачають профілактику соматичних захворювань, підтримання належного рівня психічної активності, працездатності, контроль за фізичним розвитком дітей;
- запровадження педагогіки партнерства, надання консультативно-методичної допомоги батькам (іншим законним представникам) з метою забезпечення їх активної участі в освітньому процесі, корекційно-розвитковій роботі;
- профілактика вторинних відхилень у психофізичному розвитку дитини.

Розділ 5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН І ЙОГО ОБҐРУНТУВАННЯ

Основним документом, що регулює освітній процес у спеціальній школі, є робочий навчальний план, складений на основі Типового навчального плану, розробленого та затвердженого Міністерством освіти і науки України. Зміст робочого навчального плану є механізмом реалізації змісту освіти та одним із засобів формування «моделі» випускника кожного ступеня навчання.

Навчальний план школи визначає зміст і структуру початкової освіти дітей з тяжкими порушеннями мовлення за допомогою інваріантної і варіативної складових, якими встановлюється погодинне співвідношення між освітніми галузями; гранично допустиме тижневе навантаження на учнів; загальнотижнева кількість годин за освітніми галузями, навчальними предметами та загальнотижнева кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи.

Навчальний план спеціальної школи I-II ступенів № 12 Дарницького району м. Києва для дітей з тяжкими порушеннями мовлення складений відповідно до додатку № 9 до Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26.07.2018 №814 «Про затвердження типової освітньої програми початкової

освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти. Навчальний план передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через навчальні предмети. Навчальний план містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової.

В навчальному плані для 1-4-х класів (додаток 1 навчального плану) на підставі типового навчального плану здійснена часткова інтеграція різних освітніх галузей. У процесі інтеграції кількість навчальних годин, передбачених на вивчення кожної освітньої галузі, перерозподіляється таким чином, що їх сумарне значення не зменшується. В початковому плані закладу освіти «Громадянська та історична», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Природнича» освітні галузі представлені інтегрованим курсом «Я досліджую світ». Зазначені освітні галузі реалізуються в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, тижнів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Таким чином, для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей. Освітня галузь «Мовно-літературна» в навчальному плані у 1 класі реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Англійська мова», а в 2-4 класах через навчальні предмети «Українська мова», «Літературне читання», «Англійська мова». Освітня галузь «Математична» реалізується через навчальний предмет «Математика». Освітня галузь «Технологічна» реалізується через навчальний предмет «Дизайн і технології». Освітня галузь «Інформатична» реалізується через навчальний предмет «Інформатика» (2-4 класи). Освітня галузь «Мистецька» реалізується через навчальні предмети «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво». Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується через навчальний предмет «Фізична культура». Повноцінність початкової освіти дітей з тяжкими порушеннями мовлення забезпечується через реалізацію інваріантної, варіативної частин навчального плану та корекційно-розвиткових занять. Інваріантна складова передбачає проведення корекційно-розвиткової роботи. Напрями такої роботи та відповідне їй змістове наповнення визначаються з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Основні напрями корекційної роботи в початковій школі реалізуються через курси «Корекція

мовлення», «Корекція розвитку», «Логоритміка», «Лікувальна фізкультура». Корекційно-розвиткові заняття проводять вчителі початкових класів, вчитель фізичної культури та вчитель музичного мистецтва. Вони проводяться у першу половину дня, чергуючись з предметами інваріантної складової. Кожна освітня галузь також передбачає обов'язкову корекційно-розвиткову роботу. Години корекційно-розвиткових занять сплановано відповідно до Типових навчальних планів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Години корекційно-розвиткових занять та фізичної культури навчального плану не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Варіативна складова навчального плану формується навчальним закладом з урахуванням індивідуальних освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами і використовується на підсилення інваріантної складової. Варіативність змісту освіти забезпечується також шляхом запровадження резервного часу в освітній програмі закладу загальної середньої освіти, що сприяє, зокрема, задоволенню освітніх потреб здобувачів освіти, вирівнюванню їх досягнень, розвитку наскрізних умінь.

Для учнів індивідуальної форми навчання (педагогічний патронаж), яким рекомендовано навчання за програмою для дітей з інтелектуальними порушеннями створюється індивідуальний навчальний план, який буде щороку оновлюватись та буде описаний в розділі «Робочий навчальний план».

Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані учителя. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години.

При визначенні гранично допустимого навантаження здобувачів освіти урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків: у 1-их класах – 35 хвилин, у 2-4-их класах – 40 хвилин, що визначені Санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205.

Навчальні плани зорієнтовані на роботу школи за 5-денним навчальним тижнем.

Розділ 6. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТА ЗАСТОСОВУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Освітній процес у спеціальній школі I-II ступенів № 12 Дарницького району м. Києва сплановано з урахуванням ідей Нової української школи для початкової освіти за такими принципами: дитиноцентрованості і природовідповідності, узгодження цілей предмета (курсу) з очікуваними результатами і змістом; доступності і науковості змісту та практичної спрямованості результатів; наступності і перспективності змісту для розвитку

дитини; логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей; взаємопов'язаного формування в кожній освітній галузі ключових і предметних компетентностей; можливостей реалізації вчителем змісту освіти через предмети або інтегровані курси; можливостей адаптації змісту програми до індивідуальних особливостей дітей (інтелектуальних, фізичних, пізнавальних); творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання. Окремо акцентовано увагу на упровадження особистісно-орієнтованої моделі освіти.

Освітній процес передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених державними стандартами. Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Враховуючи інтегрований характер кожної компетентності, в освітньому процесі передбачається систематичне використання внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та перенесенню умінь у нові ситуації, є передумовою використання інтегрованих курсів та інтегрованих уроків. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища (зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання); окремі предмети; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Державним стандартом початкової освіти (2018) визначено, що початкова освіта має два цикли навчання, що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Так виділено два цикли навчання: перший – адаптаційно-ігровий (1-2 класи); другий – основний (3-4 класи). Метою першого циклу навчання, відповідно до його назви, буде природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища.

До особливостей цього циклу віднесено такі:

- навчальні завдання і час на їхнє виконання визначаються відповідно до (із урахуванням) індивідуальних особливостей школярів;
- навчальний матеріал може бути інтегрований в змісті споріднених предметів або вводиться до складу предметів у вигляді модулів;
- обсяг домашніх завдань обмежено; навчання організоване через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами;
- учитель має свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту освіти;
- запроваджено описове формувальне оцінювання, традиційних оцінок немає; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання.

Метою другого циклу є здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в базовій школі.

Його суттєвими ознаками є:

- використання у процесі навчання методів, які вчать здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня;
- запроваджується предметне навчання;
- частина предметів передбачає оцінювання.

Зміст освіти представлено в дев'яти освітніх галузях: мовно-літературній, математичній, природничій, технологічній, інформатичній, соціальній і здоров'язбережувальній, фізкультурній, громадянській та історичній, мистецькій. Кожна галузь описана через загальні результати навчання та обов'язкові результати навчання здобувачів освіти. Загальні результати навчання представлені описом складників ключових і предметних компетентностей, якими має володіти випускник закладів середньої освіти, та окреслюють кінцевий результат для побудови освітньої траєкторії здобувачів загальної середньої освіти. Обов'язкові результати навчання показують, які складники ключових і предметних компетентностей мають бути сформованими у здобувачів освіти на кінець кожного циклу навчання.

Домашні та самостійні завдання у першому циклі початкової школи не задаються. Письмові домашні завдання у другому циклі початкової школи не обов'язкові. Вони можуть задаватися учням з урахуванням типологічних та індивідуальних особливостей їх психофізичного розвитку.

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

За потреби заклад освіти може організувати індивідуальні форми здобуття освіти (зокрема екстернатну, сімейну (домашню), педагогічний патронаж), реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію учня (за індивідуальним

навчальним планом). Форма організації освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в м. Києві і визначається рішенням військово-цивільних адміністрацій. Рішення приймається за участі батьків. Якщо батьки не погоджуються з очною формою навчання, вони можуть перевести дитину на сімейну або екстернатну форму навчання. Форма організації освітнього процесу може змінюватися впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації у м. Києві. Запровадження та організація освітнього процесу в певному режимі, у тому числі у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення, здійснюється відповідно до чинних нормативних документів.

Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану (за потреби), що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

Педагоги вільні у виборі шляхів навчання, виховання і розвитку школярів, у створенні освітнього простору та навчального забезпечення освітнього процесу. Чинні вимоги до його якості доповнюються показниками, що відповідають пріоритетам нового Державного стандарту і передбачають: реалізацію ідеї інтеграції; дослідницький підхід до формування умінь; конструювання знань, а не їх відтворення; організацію пошуку інформації з різних джерел; розвиток критичного мислення, творчості тощо.

1-4-ті класи працюють за підручниками, що за результатами конкурсного відбору отримали гриф «Рекомендовано для використання в закладах загальної середньої освіти». Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, утворюють разом з ними навчальні комплекти, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дидактичної доцільності навчальних видань для реалізації нових підходів у роботі з учнями, дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

У 1-4-х класах викладається інтегрований предмет «Я досліджую світ». Вчителі самостійно обирають й формують інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирають дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення в дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія збагачується мультисенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів, явищ природного та соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як-от: дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить); дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?); дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?)), здогадка, висновок-узагальнення.

Гра – основний вид діяльності школяра початкової школи. Учителі початкових класів застосовують різноманітні ігрові завдання: ситуативні, змагальні, ритмомузичні та художні, усвідомлюючи їхній потенціал у навчанні. Використовуючи гру на уроці, вчитель досягає визначеного дидактичного результату. Для ефективного навчання учнів і для розвитку різноманітних здібностей дитини різноманітними дидактичними та ігровими засобами враховуються потреби учнів з різними стилями сприйняття: аудіалів, вербалів, візуалів та кінестетиків. Тому вчитель використовує різноманітні навчальні стратегії та стилі навчання, що допомагають кожному учневі усвідомити свій потенціал і проявити себе.

Навчання через прямий досвід є результативним підходом для навчання учнів початкової школи, адже діти в цьому віці не розуміють абстракції. Цей підхід передбачає, що дитина має фактично зробити або зобразити об'єкт або явище, що вивчається за допомогою зображувальних або конструктивних засобів.

З метою створення умов для проєктної діяльності учнів, здійснення спостережень, досліджень, виконання практико орієнтованих завдань протягом навчального року виділено час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій.

В спеціальній школі працюють групи подовженого дня, діти забезпечені повноцінним триразовим безкоштовним харчуванням.

Відповідно до Закону України «Про освіту» навчальний рік розпочинається 1 вересня святом – День знань.

Структуру навчального року, графік шкільних канікул визначає спеціальна школа відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Тривалість канікул протягом навчального року становить не менше ніж 30 календарних днів.

Крім різних форм обов'язкових навчальних та корекційно-розвиткових занять, у закладі проводяться індивідуальні, групові та інші позакласні заняття та заходи, що передбачені окремим розкладом і спрямовані на задоволення освітніх інтересів учнів та на розвиток їх творчих здібностей, нахилів і обдарувань.

Зарахування учнів (вихованців) до спеціальної школи, переведення до іншого закладу освіти та відрахування здійснюються у Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08 2018 № 831.

Розділ 7. КОРЕКЦІЙНО - РОЗВИТКОВА РОБОТА ТА ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД

У спеціальній школі забезпечується психолого-педагогічний супровід, надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги надаються в рамках корекційно-розвиткового складника навчального плану з урахуванням індивідуальних програм розвитку учнів (вихованців) в індивідуальній або груповій формі у вигляді занять. Корекційно-розвиткова робота спрямована на:

- розвиток та корекцію мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;
- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;

– створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Мета корекційно-розвиткових занять для дітей з тяжкими порушеннями мовлення: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

- визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення;
- подолання мовленнєвих порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності;
- попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку;
- формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: корекція мовлення, корекція розвитку, логоритміка, лікувальна фізкультура. Вони проводяться у першу половину дня, чергуючись з предметами інваріантної складової. В другу половину дня проводяться індивідуальні логопедичні заняття. Корекційні заняття проводяться учителем з урахуванням психофізичних особливостей розвитку учнів. Під час корекції та розвитку психофізичних функцій передбачено використання елементів: кінезіотерапії, арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, кольоро-, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії) тощо.

Розділ 8. ВИХОВНА РОБОТА ТА ПОЗАУРОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Відповідно до Закону України «Про освіту», Концепції «Нова українська школа», Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України виховання є невід’ємною складовою освітнього процесу, є наскрізним процесом, що охоплює усі сфери шкільного життя і має ґрунтуватися на цінностях. У спеціальній школі спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу створюється безпечне освітнє середовище, єдність навчання, виховання і розвитку учнів.

Виховання здійснюється педагогічними працівниками, у тому числі вихователями, відповідно до освітньої програми, програми виховної роботи, річного плану роботи, режиму роботи спеціальної школи та спрямовується на формування компетентностей, необхідних для успішної соціалізації учнів (вихованців).

Мета виховного процесу спрямована на формування в учнів (вихованців):

- високої патріотичної свідомості, поваги до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- почуття вірності, любові до Батьківщини;
- усвідомлення верховенства права, поваги до прав людини;
- турботу про благо свого народу, активну громадянську позицію;
- готовності до природоохоронної діяльності;
- толерантного ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- готовності захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Реалізація мети виховної роботи відбувається через основні напрями виховання (змістовні лінії):

- громадське;
- розумове;
- моральне;
- екологічне;
- статеве;
- правове;
- трудове;
- естетичне;
- фізичне.

Реалізація цих напрямів сприяє формуванню відповідних життєвих компетентностей учнів:

- особисті життєтворчі компетентності;
- суспільно-громадянські компетентності;
- професійно-трудова компетентності;
- здоров'язберігаючі компетентності;
- еколого-валеологічні компетентності;
- естетично-духовні компетентності;
- комунікативно-інформаційні компетентності.

Виховна робота передбачає залучення учнів до різноманітних видів діяльності: проєктної, творчої, пізнавальної, дослідницько-пошукової, організаторської, трудової, фізкультурно-оздоровчої тощо.

Основні форми і методи виховної роботи з молодшими учнями: тематичні виховні години, театральна діяльність (аматорський, ляльковий, пальчиковий, тіньовий театр), ігрова діяльність (ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, гра-бесіда, гра-мандрівка, ігрова вправа), інсценування, екскурсія, колажі, колективне творче панно, етична бесіда, свято, усний журнал, колективні творчі справи, оформлення альбому, on-line подорож, конкурси, школа ввічливості, демонстрація, презентація, розповідь, моделювання, вікторина, виставка малюнків, добродійна акція, хвилини з

мистецтвом, година спостереження, година милування, спортивні змагання, козацькі забави, веселі старти, естафети, догляд за рослинами, гуртки дитячої творчості.

У здійсненні виховного процесу враховуються такі організаційні орієнтири:

- виховання не зводиться до окремих виховних занять;
- до створення виховного середовища залучається весь колектив школи;
- учитель є взірцем людини вихованої, своїм прикладом він надихає і зацікавлює дитину;
- у плануванні діяльності враховуються індивідуальні нахили і здібності кожної дитини, створюються належні умови для їх реалізації;
- співробітництво з позашкільними закладами освіти;
- активне залучення до співпраці психолога і соціального педагога;
- налагодження постійного діалогу з батьківською спільнотою.

У закладі освіти запроваджено механізм реагування на випадки булінгу (цькування), запобігання домашньому насильству, запобігання та протидії торгівлі людьми та процедури застосування заходів виховного впливу на учасників освітнього процесу з метою профілактики шкідливих звичок та девіантної поведінки.

Процес виховання учнів у спеціальній школі має випереджувальний характер, відповідає віковим і сенситивним періодам розвитку дитини та особистісним характеристикам, ґрунтується на духовно-моральних засадах.

Для всебічного розвитку учнів (вихованців) з урахуванням їх індивідуальних особливостей створюються відповідно до законодавства гуртки за інтересами, спортивні секції, до освітнього процесу залучаються заклади позашкільної освіти.

Розділ 9. ПОКАЗНИКИ (ВИМІРНИКИ) РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з таких компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;

- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Опис інструментарію оцінювання

Реформування загальної середньої освіти спрямоване на переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, на навчання його самостійно оволодівати новими знаннями, на формування функціональних (пов'язані зі сферою знань, умінням оперувати науковими знаннями та фактичним матеріалом), мотиваційних (пов'язані з інтересами, індивідуальним вибором особистості) та соціальних (пов'язані з соціальною діяльністю особистості, життям суспільства) компетентностей. Оцінювання результатів навчання учнів здійснюється згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначених Державними стандартами на основі компетентнісного підходу. Оцінювання дає інформацію про досягнення результатів навчання на певному етапі освітнього процесу.

Основні функції оцінювання:

- формувальна (забезпечує відстеження динаміки загального поступу);
- констатувальна (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання);
- діагностувальна (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень);
- коригувальна (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес);
- орієнтувальна (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток);
- мотиваційно-стимулювальна (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання);
- розвивальна (мотивує до рефлексії та самовдосконалення);
- прогностична (ставить цілі навчання на майбутнє);
- виховна (сприяє вихованню свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

Оцінювання результатів навчання учнів зорієнтоване на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені державними стандартами.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними державними стандартами, та показниками їх вимірювання

здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України.

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є: формувальне, поточне та підсумкове оцінювання.

Формувальне оцінювання спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу учнів, визначення їхніх навчальних (освітніх) потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання.

Підсумкове оцінювання показує результат навчання та розвитку.

Оцінювання здійснюється за визначеними критеріями, які дозволяють встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначеними Державним стандартом, і фактичними результатами навчання, яких досягають учні.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюють відповідно до вимог навчальних програм із застосуванням таких основних форм та способів:

усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);

письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних та контрольних робіт, тестування, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами тощо);

цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);

практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проектів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо).

Правила і процедури

Оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

Оцінювання результатів навчання учнів потребує гнучкості. Оцінювання може здійснюватися за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями змісту навчального предмета /інтегрованого курсу, його обсягом, рівнем узагальнення, віковими особливостями учнів із застосуванням

різних способів і засобів: усного опитування (індивідуальне, групове тощо); спостереження; аналіз портфоліо; письмових завдань (окремі навчальні завдання, зокрема тестові з використанням ІТ, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні, підсумкові роботи); практичних завдань (завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; навчальний проект; робота з картами, діаграмами; заповнення таблиць, побудова схем, моделей, зокрема з використанням електронних засобів навчання тощо); завдань із використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання; комплексного, що поєднує різні способи й засоби оцінювання.

Оцінювання здійснюється із застосуванням завдань різних когнітивних рівнів: на відтворення знань, на розуміння, на застосування в стандартних і змінених навчальних ситуаціях, уміння висловлювати власні судження, ставлення тощо.

Частотність та процедури проведення оцінювання, а також види діяльності, результати яких підлягають оцінюванню, визначають педагогічні працівники з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета /інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом та етапу досягнення очікуваного результату навчання.

До оцінювання наскрізних умінь може долучатися шкільний психолог. Підходи до оцінювання в різних класах можуть мати відмінності, спрямовані на реалізацію освітньої програми закладу освіти та автономії вчителя.

Під час навчання за індивідуальною формою (сімейна (домашня) або екстернат) оцінювання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку.

Під час оцінювання результатів навчання здобувачі освіти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності (самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; покликання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей).

У разі порушення учнями принципів академічної доброчесності, зокрема, списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання під час певного виду навчальної діяльності), учитель / учителька може ухвалити рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності і запропонувати учню / учениці повторне проходження оцінювання.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватися під час індивідуальних зустрічей,

шляхом записів оцінювальних суджень у носіях зворотного зв'язку з батьками (щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтві досягнень.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Оцінювання розглядається як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання здійснюється з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів здійснюється відповідно до методичних рекомендацій, затверджених наказом МОН від 13.07.2021 № 813. Пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.

Реалізацію формувальної функції оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формувального оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Використовується вербальна оцінка окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення може ще називати і рівень результату навчання. Вербальну і рівневу оцінки можуть виражати як усно, так і письмово. Рівень результату навчання визначається з урахуванням динаміки його досягнення та позначається буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».

П – «початковий рівень», коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

С – «середній рівень», коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

Д – «достатній рівень», коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

В – «високий рівень», коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 1-4 класах виражається вербальною оцінкою, а об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 1-2 класах – вербальною оцінкою, у 3-4 класах – рівневою оцінкою (в кінці навчального року на підставі рішення педагогічної ради).

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання здійснюються на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (додаток 1 до Методичних рекомендацій оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів).

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Для здійснення освітнього процесу на належному рівні внутрішня система забезпечення якості освіти спеціальної школи передбачає контрольні заходи щодо оцінювання відповідності результатів навчання вимогам державних стандартів загальної середньої освіти для даної категорії дітей.

У рамках загальної мети основними цілями оцінювання є:

- порівняння наявного рівня сформованості компетентності з очікуваними результатами: це найбільш загальна ціль оцінювання, яка відповідає традиційній філософії оцінювання;
- здійснення моніторингу прогресу учня як частина процесу навчання і розглядається як серія дій, спрямованих на удосконалення власних компетентностей учня;
- визначення дітей з особливими освітніми потребами: процес оцінювання дає можливість виявити дітей, які можуть потребувати додаткової підтримки в освітньому процесі внаслідок різних чинників – порушень психофізичного розвитку, інших соціальних та економічних чинників;
- оцінювання методів викладання: результати оцінювання можуть визначати необхідність продовження чи зміни у підходах до методів викладання;
- перегляд змісту навчальної програми: оцінювання може також визначати частини навчальної програми, які потребують перегляду – наприклад, коли оволодіння певними знаннями чи вміннями передбачається на більш пізньому етапі або в рамках вивчення інших навчальних предметів. - надання інформації батькам: батьки можуть побачити прогрес у розвитку дитини, оволодіння тими чи іншими компетентностями, обговорити види навчальної діяльності, які вони можуть здійснювати в домашніх умовах;
- надання підтримки учням у самооцінюванні: оцінювання може використовуватися учнями для визначення сфер, які потребують покращення знань чи вмінь і допомагають учням краще підготуватися до наступного оцінювання у цій сфері.

При здійсненні семестрового оцінювання учнів (учениць) з тимчасово окупованих територій, з числа внутрішньо переміщених осіб і тих, хто повернулися на постійне місце проживання, зараховуються всі оцінки, які отримав/отримала учень/учениця впродовж семестру незалежно від місця навчання: у закладі, де навчався/навчалась за місцем тимчасового перебування або у будь-якій іншій школі, яка здійснює навчання за однією із форм здобуття освіти (очною, змішаною, дистанційною, екстернатною, сімейною). Це може бути будь-який заклад загальної середньої освіти, зокрема й приватні заклади освіти, в Україні чи за її межами. Крім того, для проведення семестрового та річного оцінювання здобувачі освіти можуть надавати інформацію з електронних журналу та щоденника за попереднім місцем навчання. За відсутності в учнів з числа тих, хто повернулися на постійне місце проживання, та з тимчасово окупованих територій облікованих результатів оцінювання за попереднім місцем навчання заклад освіти може провести підсумкове семестрове оцінювання у вигляді контрольної роботи, тестування, співбесіди

тощо. При такому оцінюванні, за потреби, можуть використовуватися технології дистанційного навчання.

Розділ 10. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти визначено завдання, які має реалізувати вчитель/ вчителька у рамках кожної галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких *ключових компетентностей*:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Розділ 11. ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Спеціальні школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення навчаються за підручниками та програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України до використання закладам загальної середньої освіти.

Навчальні програми

Навчальна програма для 1-4 класів (адаптована), розробленій відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О.Я. та затвердженій на засіданні педагогічної ради № 1 від 28.08.2025 року

Програми з корекційно-розвиткової роботи:

- Програма з корекційно-розвиткової роботи для закладів загальної середньої освіти (для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, 1-4 класи) «Корекція мовлення» / під заг. редакцією Трофименко Л.І.: 1-4, К., 2018.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / Рібцун Ю.В.: 1-4, К., 2018.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Логоритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / Куравська Л.С.: Васильків, 2016.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для підготовчих, 1-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / Чепурний А.В.: imzo.gov.ua, 2016.

Підручники

- 1 клас: Українська мова. Буквар (Н. Кравцова, О. Придаток)
Математика. (Листопад Н.П.)
Англійська мова. (І. Доценко, О. Євчук, С. Губарева)
Я досліджую світ. (І. Грущинська, З. Хитра, І. Дробязко)
Мистецтво. (Л. Масол, О. Гайдамака, О. Колотило)
"Українська мова. Буквар" навчальний посібник для осіб з особливими освітніми потребами (F 80) 1 клас, автори: Тищенко В.В., Круглик О.П.
- 2 клас: Українська мова та читання. (Н. Кравцова, В. Романова, А. Савчук)
Математика. (Н. Листопад)
Англійська мова. (Т. Будна)
Я досліджую світ (І. Грущинська, З. Хитра)
Мистецтво (Л. Масол, О. Гайдамака, О. Колотило)
- 3 клас: Українська мова (Н. Кравцова, О. Придаток, В. Романова)
Літературне читання (А. Савчук)

Англійська мова (Т.Будна)

Математика (Н. Листопад)

Я досліджую світ 1 ч. (Н. Бібік, Г. Бондарчук)

Я досліджую світ 2 ч. (М. Корнієнко, С. Крамаровська, І. Зарецька)

Мистецтво (Т. Рубля, І. Мед, Т. Щеглова)

4 клас: Українська мова (Н. Кравцова, О. Придаток, В. Романова)

Літературне читання (А. Савчук)

Англійська мова (Г. Мітчелл, М. Малкогіанні)

Математика (Н. Листопад)

Я досліджую світ (І. Андрусенко, Н. Котелянець, О. Агєєва)

Інформатика (Н. Морзе, О. Барна)

**Робочий навчальний план
спеціальної школи І-ІІ ступенів № 12
Дарницького району м. Києва
на 2025 – 2026 навчальний рік**

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
спеціальної школи I - II ступенів № 12 на 2025-2026 навчальний рік (1-4 класи)
для дітей з тяжкими порушеннями мовлення
додаток № 9 до Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів
загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами (наказ
Міністерства освіти і науки України від 26.07.2018 р. № 814)

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах			
		1	2	3	4
Мовно-літературна	Українська мова і література	7	7	7	7
	Іноземна мова (англійська)	2	2	2	2
Математична	Математика	4	4	4	4
Природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна	Я досліджую світ	3	3	3	3
Технологічна	Дизайн і технології	1	1	1	1
Інформатична	Інформатика	-	1	1	1
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	1	1
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3	3	3
Усього:		22	23	23	23
Корекційно – розвиткова робота	Корекція мовлення	3	3	3	3
	Логоритміка	2	1	1	1
	Корекція розвитку	1	1	1	1
	ЛФК	1	1	1	1
Додаткові час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації: українська мова і література		1	1	1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження здобувача освіти		20	21	22	22
Сумарна кількість годин		30	30	30	30

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
спеціальної школи І - ІІ ступенів № 12 на 2025-2026 навчальний рік
(1-4 класи, ІФН, педпатронаж)

для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

додаток № 9 до Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.07.2018 р. № 814)

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах			
		1	2	3	4
Мовно-літературна	Українська мова і література	4	4	4	4
	Іноземна мова (англійська)	1	1	1	1
Математична	Математика	2	2	2	2
Природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна	Я досліджую світ	1	0,5	0,5	0,5
Технологічна	Дизайн і технології	0,5	0,5	0,5	0,5
Інформатична	Інформатика	-	0,5	0,5	0,5
Мистецька	Музичне мистецтво	0,5	0,5	0,5	0,5
	Образотворче мистецтво	0,5	0,5	0,5	0,5
Фізкультурна	Фізична культура	0,5	0,5	0,5	0,5
Усього:		10	10	10	10
Корекційно – розвиткова робота	Корекція мовлення	1	1	1	1
	Логоритміка	-	-	-	-
	Корекція розвитку	1	1	1	1
	ЛФК	-	-	-	-
Додаткові час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації: українська мова і література		-	-	-	-
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження здобувача освіти		20	21	22	22
Сумарна кількість годин		12	12	12	12

